

TEMATSKA JAVNA VODSTVA IN PREDAVANJE NA PREGLEDNI RAZSTAVI RIKA DEBENJAKA

torek, 18. september, 18.00

Riko Debenjak 1908–1987

vodstvo, vodi mag. Boge Dimovski, muzejski svetnik

Grafik in slikar, profesor za grafiko na Akademiji upodablajočih umetnosti od leta 1950 do 1973. Rojen v Kanalu ob Soči. Vodilni predstavnik Ljubljanske grafične šole. Za grafiko ga je navdušil Božidar Jakac pred in v času druge svetovne vojne. Skupaj sta hodila po terenu in upodabljala Ljubljanske mestne vedute, krajine v grafični tehniki jedkanice. Ostal je zvest grafiki čeprav je občasno tudi slikal. Leta 1957 odide v Pariz, v J. Friedlaenderjevo grafično delavnico, kjer se seznanja s tehniko barvne akvatinte, jedkanice. Raziskoval je nove možnosti, veliko eksperimentiral v kombinirani tehniki globokega in visokega tiska. V petdesetih letih prejšnjega stoletja so z informelovsko prakso nastajali grafični cikli z naslovi: Istrčanke, Kraške kariatide, Panjske končnice, kasneje Sledi na ometu, Morsko dno, Grebelce in Magične dimenzije. Grafični cikli so nastali v različnih tehnikah globokega in visokega tiska kot črno-bele in barvne jedkanice, akvatinte, rezervaš in lesoreze, barvne litografije ali barvne sitotiske. Avtorja ni zanimalo število odtisov, zato je pri tiskanju barvno eksperimentiral v prej naštetih tehnikah. Za svoje grafično delo je bil nagrajen na največjih mednarodnih grafičnih razstavah doma in v tujini.

Mag. Boge Dimovski na vodstvu predstavi tudi grafična dela mlade ustvarjalke **Alje Košar**. Razstavljeni grafični dela mlade grafičarke Alje Košar so izvedena v klasični grafični tehniki globokega tiska kot so jedkanica, akvatinta in suha igla. Grafični listi so barvno kontrastni, enobarvni, dvobarvni in več barvni. Večbarvne grafike so komplementarne, hladno-tople in kažejo na občutljivost in poetičnost v njenem likovnem izrazu. Avtorica uprizarja prostorsko sodobno zasnovan panoramski motiv. S točkovno razpršenostjo in zgoščenostjo na slikovni ploskvi ustvarja strukturno znakovno iluzijo, podobno pointilistični tehniki. V razstavljenih delih opazimo resen pristop do tradicionalne tehnike in motiva, ki sta neodvisna od velikosti matrice. Alja Košar se izraža z osnovnimi likovnimi elementi kot so točka, krog, črta, črtica na povsem preprost način. Tako nastanejo iluzionistično abstrahirane kompozicijske podobe, naravne, cvetoče poletne pokrajine. Grafični listi vsebujejo kompozicijsko impresionističen, liričen karakter s pridihom ženskega principa. Razstavljeni dela so zasnovana kot cikel, ki je nastal v zadnjih dveh letih in prikazuje njeno vztrajnost in ljubezen do te zvrsti umetnosti.

Mag. Boge Dimovski je akademski slikar grafik, zaposlen kot restavrator v MGLC.

torek, 25. september, 18.00

O pregledni razstavi Rika Debenjaka

vodstvo, vodi mag. Breda Škrjanec, avtorica razstave

Letos je 110. obletnica Debenjakovega rojstva in takšen jubilej ponuja priložnost, da z retrospektivno razstavo umetnikovega delovanja na področju slovenske umetnosti izrazimo spoštovanje do njegovega obsežnega umetniškega opusa ter ponovno osvetlimo Debenjakov v zgodovino že zapisani pomen za razvoj slovenske polpretekle umetnosti, še zlasti grafike. Razstava v MGLC je preglednega značaja in se osredotoča na Debenjakovo bogato grafično produkcijo. Celovit vpogled v razvoj opusa umetnika Debenjakove pomembnosti pa ne sme izključiti tudi drugih vidikov njegovega umetniškega delovanja. Mag. Breda Škrjanec je muzejska svetnica, odgovorna za zbirko v MGLC.

torek, 9. oktober, 18.00

Novoodkrita freska iz obdobja socialističnega realizma v nekdanjem Domu Maksa Perca,

predavanje na razstavi, vodi Gregor Dražil, umetnostni zgodovinar

Med raziskovanjem opusa Rika Debenjaka smo na podlagi navedb v umetnikovih katalogih v stavbi na Kotnikovi 8 v Ljubljani odkrili stensko poslikavo večjih dimenzij. Točna lokacija freske do sedaj ni bila znana, podatki o času nastanka, avtorju in vsebini slike pa so bili bodisi izgubljeni bodisi neenotno navajani v virih in strokovni literaturi. V predstavitvi bomo prvič pokazali fotografijo tega monumentalnega dela iz obdobja t. i. socialističnega realizma, orisali vprašanje avtorstva oziroma vloge Rika Debenjaka pri nastanku freske ter osvetlili okoliščine njenega nastanka.

torek, 16. oktober, 18.00

Kraški svet Rika Debenjaka in Zorana Mušiča

vodstvo, vodi dr. Nataša Ivanović, umetnostna zgodovinarica

Vodenje po razstavi Rika Debenjaka se bo osredotočilo na umetnikovo izkušnjo tehnične dovršenosti v grafičnem ateljeju Johnnyja Friedlaenderja v Parizu, kjer se je srečal z rojakom Zoranom Mušičem. Leto 1957 je intenzivneje zaznamovalo njuno tako umetniško kot zasebno sodelovanje, o čemer bodo pričali odlomki iz zasebnih Debenjakovih zapisov kakor tudi njuni podobni grafični motivi, Debenjakove *Kraške kariatide* in Mušičeve *Dalmatinske žene*.

Dr. Nataša Ivanović je od leta 2017 asistentka za umetnostno zgodovino na UL ALUO. Sodeluje z različnimi javnimi in zasebnimi institucijami, znanstveno in strokovno raziskuje likovno umetnost od 19. stoletja do sodobnosti, metodologijo likovne umetnosti in antropologijo likovne umetnosti.

torek, 23. oktober, 18.00

Sledi na papirju, platnu, steni ...

vodstvo, vodi Tatjana Pregl Kobe, umetnostna zgodovinarica

Med najpomembnejšimi značilnostmi zgodnje umetniške izpovedi Rika Debenjaka je užitek slikanja, prenesen v barvno in oblikovno območje. Prefinjen grafik in tehnični perfekcionista je bil tudi odličen ilustrator.

Likovnik brez ponotranjenega posluha za pisano in pripovedno besedo le težko prevaja sporočila pripovedi v ilustracijo, in Riko Debenjak kot ilustrator je to pravilo potrjeval. Tudi zanj je bilo prepletanje besedne in likovne umetnosti nadvse pomembno in za uresničitev tega prepleta je našel veliko načinov. Z ilustracijo je izrisoval svet, takšen, kot ga je dojemal in čutil, in ne takšnega, kot naj bi bil.

Na svoj intuitivno ponotranjeni in samosvoj način je slikal tihožitja, pokrajino, lastno podobo, akte ter se kasneje, v svojem drugem slikarskem elementu, na osnovi likovnih spoznanj iz svojega virtuoznega grafičnega ustvarjanja na platnu spogledoval z abstrakcijo. Debenjak je ustvarjal izhajajoč iz barvnega realizma in tradicionalnih prvin, pri čemer je bila vsebina zanj vedno zelo pomembna. Liričen in večinoma mehek način njegovega slikanja, izbira barv, oblikovanje podobe, oblika in poteza še danes kažejo umetnikovo likovno občutljivost, a tudi čas, v katerem so slike nastajale.

torek, 30. oktober, 18.00

Riko Debenjak in družbena situacija prve polovice 20. stoletja,

vodstvo, vodi dr. Asta Vrečko, umetnostna zgodovinarica

Življenjska pot Rika Debenjaka sovpada z družbeno situacijo v prvi polovici 20. stoletja. Prva svetovna vojna ga je kot dečka z družino pregnala iz Primorske na Štajersko, ob vrnitvi domov pa ga je v ponovno izgnanstvo pregnal fašizem. Debenjak je študiral v Beogradu, kar ga je razlikovalo od večine umetnikov med vojnima, pozneje od njegovih kolegov na novoustanovljeni likovni akademiji v Ljubljani, ki so se večinoma šolali v Pragi ali Zagrebu. Zelo pomembno je bilo njegovo zanimanje za francosko umetnost, ki se je začelo že v tridesetih letih, ko je študijsko obiskal Pariz, in nadaljevalo po vojni. Poleg tega da ga štejemo za osrednjega predstavnika ljubljanske grafične šole, je sodeloval na nekaterih ključnih razstavah v petdesetih letih, ki so oblikovale razumevanje moderne umetnosti. Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti na njegovo vlogo profesorja in aktivno delovanje v stanovskih društvih, komisijah in žirijah.

Dr. Asta Vrečko je docentka za umetnostno zgodovino. Med smermi njenega raziskovanja sta slovenska umetnost in umetnost z območja nekdanje Jugoslavije v 20. stoletju.

torek, 6. november, 18.00

zaključno vodstvo po pregledni razstavi Rika Debenjaka, vodita mag. Breda Škrjanec, avtorica razstave, in umetnik Damijan Kracina, oblikovalec postavitve razstave